

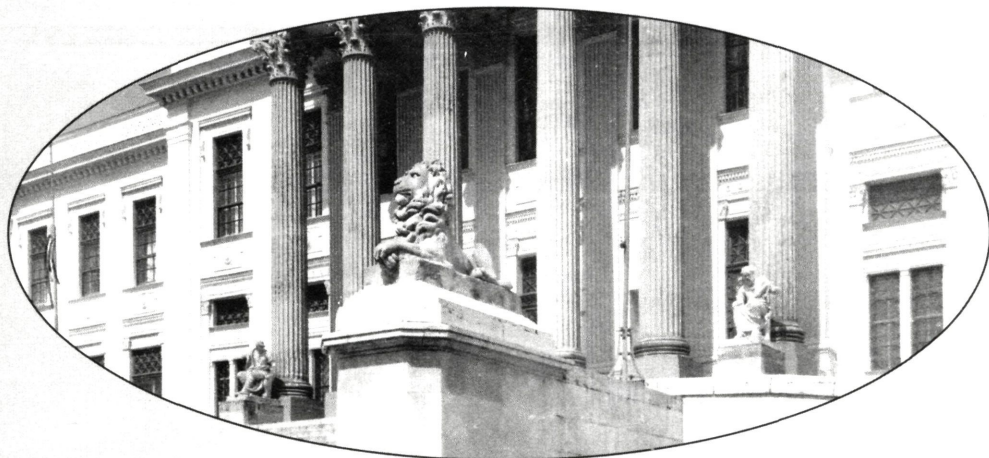
MÓRA FERENC MÚZEUM

Irodalom- és művészettörténeti tanulmányok

Studia

historiae literarum et artium

1

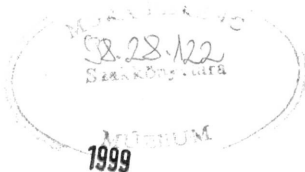

Szeged, 1997

Szerkesztő bizottság:

Lengyel András, Nagy Imre, Szuromi Pál

Szerkeszti:
LENGYEL ANDRÁS

ISSN 1417 – 5320

Kiadja a Móra Ferenc Múzeum
Felelős kiadó: Dr. Trogmayer Ottó
Nyomdai kivitelezés: Juhász Nyomda, Szeged

**IRODALOM- ÉS MŰVÉSZETTÖRTÉNETI
TANULMÁNYOK**

**Studia
Historiae Literarum et Artium**

1

**MÓRA FERENC MÚZEUM
Szeged, 1997**

TARTALOM

Előszó.....	5
<i>Péter László</i> : A jezsuiták Szegeden	9
<i>Lengyel András</i> : Gáspár Zoltán irodalmi kapcsolathálózata (Könyvtára dedikált köte- teinek történeti-szociológiai elemzése)	23
<i>Cornelius, Deborah S.</i> : Women in the Interwar Populist Movement: The Szeged Youth	49
<i>Nagy Imre</i> : „The Black Came over the Sun...”: Lame Bull’s spiritual oeuvre.....	59
<i>Tóth Attila</i> : Az emlékművek mint a nemzettudat és a hatalom propagandaeszközei	95
<i>Dömötör János</i> : Egy szobor története (Kallós Ede: Erkel).....	109
<i>Szuromi Pál</i> : Színek, formák és expressziók. A kortárs szegedi festészetről.....	135

Kisebb közlemények

<i>Nagy Imre</i> : Levelek Endre Béla festőművész hagyatékából	165
<i>Lengyel András</i> : Kosztolányi Dezső Tömörkény-nekrológja	172
<i>Valachi Anna</i> : Egy titkos múzsa nyomában (József Jolán két levele Juhász Gyulához).....	175
<i>Apró Ferenc</i> : Hegyi István négy dedikációja.....	185
<i>R. Nagy András</i> : Adalékok Hegyi István életrajzához.....	188
<i>Lengyel András</i> : Rapaport Samu Juhász Gyuláról és József Attiláról	194

<i>Szelesi Rózsa</i> : Szelesi Zoltán bibliográfiája	197
--	-----

CONTENTS

Foreword	5
<i>Péter, László</i> : The Jesuits in Szeged	9
<i>Lengyel, András</i> : The Network of Zoltán Gáspár's Literary Connections (A historical- sociological analysis of the stock of dedicated books in his library).	23
<i>Cornelius, Deborah S.</i> : Women in the Interwar Populist Movement: The Szeged Youth	49
<i>Nagy, Imre</i> : „The Black Came over the Sun...”: Lame Bull's spiritual oeuvre	59
<i>Tóth, Attila</i> : Monuments as Means of Propaganda of National Consciousness and Power	95
<i>Dömötör, János</i> : The History of a Sculpture (Ede Kallós: Erkel)	109
<i>Szuromi, Pál</i> : Colors, Forms, and Expressions. On Contemporary Painting in Szeged	135

Minor Publications

<i>Nagy, Imre</i> : Letters from the Heritage of Béla Endre, the Painter	165
<i>Lengyel, András</i> : Tömörkény's Obituary Notice by Dezső Kosztolányi	172
<i>Valachi, Anna</i> : In the Track of a Mysterious Muse (Jolán József's two letters to Gyula Juhász)	175
<i>Apró, Ferenc</i> : Four Inscriptions by István Hegyi	185
<i>R. Nagy, András</i> : Addenda to István Hegyi's Biography	188
<i>Lengyel, András</i> : Samu Rapaport on Gyula Juhász and Attila József	194

* * *

<i>Szelesi, Rózsa</i> : A Bibliography of Zoltán Szelesi	197
--	-----

Előszó

A magyarországi múzeumok évkönyvei szinte gomba módra születtek 1956-tól, közöttük a szegedi Móra Ferenc Múzeum Évkönyve is, mely bevallatlanul, vagy bevallottan, egy közép-európai szempontból is fontos régió, a Kárpát-medence centrális részének régészeti, néprajzi, hely-történeti és biológiai témájú múzeumi tanulmányait tette közzé. Akkoriban egy-egy decentrum, nagy hagyományokkal rendelkező múzeum adta a nevet, melyet később törvényerejű rendelet legalizált, hiszen ezek a vegyes tartalmú évkönyvek regionális jelentőségűek voltak, s azok is maradtak. Ilyenképpen Csongrád megye múzeumi tanulmányait tettük közzé, ám hozzá kell kapcsolnunk a szegedi egyetem patinás régészeti intézetének hagyományait is, hiszen az elmúlt évtizedekben a háború előtti évekkel ellentétben, az oktatást is a múzeum vállalta magára. Közel 40 esztendő múltán beláttuk, hogy a korszerűsödő múzeum kinőtte tudományos közleményeinek eddigi kereteit. Terjedelemben, tartalomban, technikában és eladhatóságban is, hiszen be kell vallanunk, évkönyvünk egyik célja, az a nemzetközi cserekereskedelem, mellyel könyvtárunkat, s ezzel naprakész információinkat gyarapítani szándékozunk. Úgy döntöttünk tehát, hogy évkönyvünket öt szekcióra bontjuk:

Régészeti Tanulmányok – Studia Archaeologica

Történeti Tanulmányok – Studia Historica

Néprajzi Tanulmányok – Studia Ethnographica

Természettudományi Tanulmányok – Studia Biologica

Irodalom- és Művészettörténeti Tanulmányok – Studia Historiae Literarum et Artium

Úgy tervezzük, hogy nem évente, hanem olyan periodikaként jelenünk meg, amelyben újabb fontos eredményeinket büszkén tárhatjuk a szaktudomány világa elé, nem az eredmények, hanem a gazdasági lehetőségek függvényében.

DR. TROGMAYER OTTÓ

Foreword

After 1956, the yearbooks of Hungarian museums sprang up like mushrooms (quickly, in great numbers and by themselves). One of these yearbooks was published by the Ferenc Móra Museum as a periodical on the archaeology, ethnography, local history and natural history of the central Karpathian Basin, a region which has an importance even from a larger, Central European perspective. At the time of their launching, these yearbooks – containing studies of regional importance or findings concerning their region – were published under the auspices of either a large regional center or a regional museum with well-established, illustrious traditions, and their periodical status was later legalized by statutory order, because these miscellaneous publications had made important contributions to the academic activity going on in their respective regions and gained distinction for them. Thus the Ferenc Móra Museum published studies concerning County Csongrád and, in addition to this, continued to develop the well-established archaeological traditions of the Archaeological Institute of the University of Szeged. Unlike in the pre-war years, the Museum undertook teaching activity, too, and has been offering courses for students in archaeology at the University ever since.

Almost forty years after the launching of the yearbook, it had to be admitted that the former scope of this periodical had become too narrow, too limited for our new purposes, as the Museum managed to come up to modern standards during the past decades and, therefore, a change of form and arrangement was urgently needed. This concerned the length and the contents of our publication, as well as the technical conditions of production, the availability and the marketing. We do not want to conceal that the periodical is intended for circulation in Hungary and abroad, mainly through sale and profitable exchange, in order that the Museum may develop its library collection, and provide it with up-to-date information. For this reason, a decision was taken to divide the yearbook into 5 sections. These are the following:

Régészeti Tanulmányok – Studia Archaeologica
Történeti Tanulmányok – Studia Historica
Néprajzi Tanulmányok – Studia Ethnographica
Természettudományi Tanulmányok – Studia Biologica
Irodalom- és Művészettörténeti Tanulmányok – Studia Historiae Literarum et Artium

In future, the frequency of publication of the former yearbook will not be annual, as before, but irregular, and it will come out whenever the Museum will be in the position to present new achievements and findings by its staff to the profession. It must be mentioned, however, that the chances of publishing our new findings will be strongly influenced by the financial conditions and resources of the Museum.

DR. OTTÓ TROGMAYER

Vorwort

Seit 1956 vermehrten sich die Jahrbücher der ungarischen Museen rasant. Darunter wurde auch das Jahrbuch des Móra-Ferenc-Museums von Szeged (Móra Ferenc Múzeum Évkönyve) aufgelegt, in welchem – eingestandenermaßen oder nicht – die archäologischen, ethnographischen, lokalgeschichtlichen und biologischen Studien der in den Museen arbeitenden Forscher einer, auch in mitteleuropäischer Hinsicht wichtigen Region, nämlich des zentralen Teiles des Karpatenbeckens veröffentlicht wurden. Damals war je ein Dezentrum, d.h. je ein Museum mit großen Traditionen der Namengeber. Das wurde später durch eine Verordnung mit Gesetzkraft legalisiert, da diese Jahrbücher mit verschiedenen Themen von regionaler Bedeutung waren und blieben. Dementsprechend wurden die Studien der Forscher der Museen des Komitates Csongrád veröffentlicht. Aber hinzu kommen die Traditionen des altherwürdigen archäologischen Institutes der Universität zu Szeged, da das Museum – im Gegensatz zu den Jahren vor dem Krieg – auch den Unterricht übernahm. Nach fast vierzig Jahren sahen wir ein, daß das immer moderner werdende Museum dem bisherigen Rahmen seiner wissenschaftlichen Erscheinungsformen entwuchs. Das gilt sowohl für Ausmaß, Inhal, Technik als auch für die Verkäuflichkeit, weil man eingestehen muß, daß einer der Zwecke unseres Jahrbuches der internationale Tauschhandel ist, wodurch unsere Bibliothek, d.h. unsere tagfertigen Informationen vermehrt werden können. Es wurde also die Entscheidung getroffen, daß unser Jahrbuch in fünf Sektionen geteilt wird.

Régészeti Tanulmányok – Studia Archaeologica

Történeti Tanulmányok – Studia Historica

Néprajzi Tanulmányok – Studia Ethnographica

Természettudományi Tanulmányok – Studia Biologica

Irodalom- és Művészettörténeti Tanulmányok – Studia Historiae Literarum et Artium

Nach den Entwürfen werden die einzelnen Bände nach den finanziellen Möglichkeiten nicht jährlich veröffentlicht, sondern es entsteht ein Periodikum, in dem wir – abhängig von den finanziellen Möglichkeiten und nicht von den wissenschaftlichen Ergebnissen – stolz auf unsere neuen wichtigen Ergebnisse der Fachwelt darüber berichten können.

DR. OTTÓ TROGMAYER